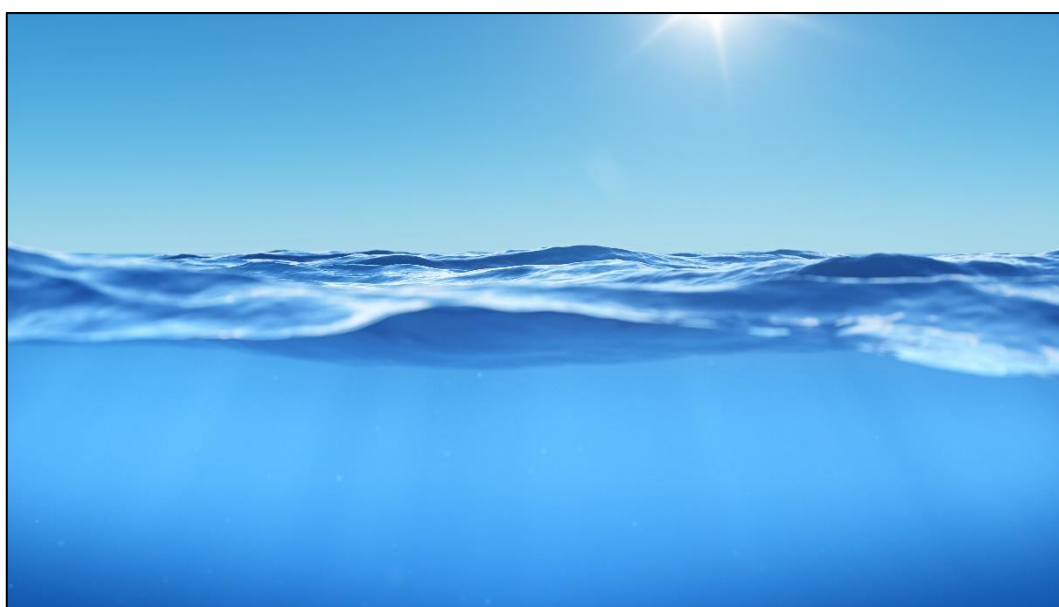

Miljökonsekvensbeskrivning

Vattentjänstplan för Oskarshamns kommun

2025-05-05

Förord

Denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har utarbetats av AFRY Infrastructure AB i dialog med Oskarshamns kommun. MKBn syftar till att utgöra underlag för miljöbedömning av en vattentjänstplan för Oskarshamns kommun. Planen planeras att vara på granskning under senare delen av Q2, 2025.

Titel	Miljökonsekvensbeskrivning
Beskrivning	Dokumentet utgör en bilaga till vattentjänstplanen för Oskarshamns kommun.
Utgivningsdatum	2025-05-05
Utgåva	1
Beställare	Oskarshamns kommun
Kontaktperson	Hedda Jönsson, VA-ingenjör
Upprättad av	AFRY Infrastructure AB Uppdragsledare: Charlotte Svahn Handläggare: Ann-Sofie Fröberg Kvalitetsgranskare: Jens Östlund/Maria Öquist
Figurer och fotografier	AFRY där inget annat anges

Icke-teknisk sammanfattning

Detta dokument utgör en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) till Vattentjänstplan för Oskarshamns kommun. Vattentjänstplanen är ett tematiskt tillägg till översiktsplanen för Oskarshamns kommun. Syftet med MKB:n är att möjliggöra en samlad bedömning av den inverkan planens genomförande får på miljön, människors hälsa och hushållning med mark och vatten jämfört med ett nollalternativ. Denna sammanfattning är en icke-teknisk sammanfattning i enlighet med miljöbalkens 6 kap 11 §.

Planförslaget

Planområdet omfattar hela Oskarshamns kommun. Enligt en bestämmelse i lagen om allmänna vattentjänster (LAV) ska vattentjänstplanen innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Oskarshamns kommun har upprättat en vattentjänstplan som bygger på kommunens VA-plan med ett kompletterande kapitel gällande plan för klimatanpassning av den allmänna VA-anläggningen. Vattentjänstplanen omfattar VA-försörjningen i hela Oskarshamns kommun, både i och utanför det kommunala verksamhetsområdet. I samband med upprättandet av vattentjänstplanen har en översyn av hela planen gjorts.

Nollalternativ

Enligt miljöbalken ska planförslaget jämföras med ett nollalternativ. Nollalternativet beskriver planområdets sannolika utveckling ifall den föreslagna planen inte genomförs.

Nollalternativet för vattentjänstplanen speglar hur miljön påverkas om en vattentjänstplan inte tas fram och att dagens arbetssätt fortsätter. Utgångspunkten är nuläget samt befintliga styrande dokument för kommunens arbete med vatten och avlopp.

En ändring i lag (2006:412) om allmänna vattentjänster trädde i kraft 1 januari 2023. Enligt den nya bestämmelsen ska varje kommun ha en aktuell vattentjänstplan som omfattar en kommuns långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Vid nollalternativet uppfyller Oskarshamns kommun genom VA-planen endast kravet gällande kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Nollalternativet bedöms därmed inte vara en trolig utveckling.

Miljökonsekvenser

De miljöaspekter som bedömts relevanta för vattentjänstplanen är naturmiljö, kulturmiljö, vattenmiljö, människors hälsa och klimat. Nedan sammanfattas bedömningen för respektive miljöaspekt.

Naturmiljö

Åtgärder som leder till minskade utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening bedöms innebära möjligheter till förbättrad vattenkvalitet i områden som omfattas av områdesskydd. Planerade VA-utbyggnadsområden är belägna i eller i närheten av områden som pekats ut som Natura 2000-områden vilket innebär risk för negativ påverkan på naturmiljön i dessa områden, bland annat i samband med markarbeten. Då varken nollalternativet eller planförslaget redovisar hur utbyggnaderna planeras att genomföras är det inte möjligt att göra någon samlad konsekvensbedömning för naturmiljön. Nollalternativet och planförslaget bedöms innebära liknande konsekvenser.

Kulturmiljö

En eventuell påverkan på kulturmiljön bedöms kunna uppkomma i samband med markarbeten. Planerade VA-utbyggnadsområden bedöms inte påverka utpekade riksintressen för kulturmiljön eller kulturresevat. Inom VA-utbyggnadsområdena finns identifierade fornminnen och övriga kulturhistoriska lämningar. Under förutsättning att tidigt samråd genomförs med länsstyrelsen bedöms dock både nollalternativet och planförslaget kunna genomföras med obetydlig konsekvens för kulturmiljön.

Vattenmiljö

Framför allt till följd av minskade utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening men också genom de ställningstaganden som gjorts avseende dagvattenhantering bedöms både nollalternativet och planförslaget innebära en positiv konsekvens för vattenmiljön.

Människors hälsa

Genom åtgärder som bidrar till minskade utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening, översyn av vattenskyddsområden och underhåll/upprustning av allmänna VA-anläggningar bedöms risker för förorening av dricksvatten och badvatten minska. Vattentjänstplanens åtgärder för klimatanpassning av den allmänna VA-anläggningen bidrar till att ytterligare minska risker jämfört med VA-planen. Både nollalternativet och planförslaget bedöms innebära en positiv konsekvens för människors hälsa.

Klimat

Planförslaget bedöms innebära bättre förutsättningar än nollalternativet när det gäller att hantera risker för negativ påverkan på de allmänna VA-anläggningarna till följd av skyfall och höga havsnivåer. Planförslaget innebär även att tydligare ställningstaganden gjorts avseende dagvattenhantering vid skyfall och marköversvämning.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	7
1.1	Bakgrund	7
2	Nulägesbeskrivning.....	7
2.1	Vatten och avlopp i Oskarshamns kommun	7
2.2	VA-utbyggnadsplan	8
2.2.1	Beslutade VA-utbyggnadsområden	8
2.2.2	Översiktsplanens utvecklingsområde för bebyggelse	8
2.2.3	LIS-områden	8
2.3	Styrande dokument	9
3	Plan- och miljöbedömningsprocessen	9
3.1	Behov av och syfte med miljökonsekvensbeskrivning.....	9
3.2	Avgränsningssamråd	9
4	Metod för konsekvensbeskrivning	10
4.1	Bedömningsgrunder	10
4.2	Läsanvisning för konsekvensbedömningen.....	11
5	Avgränsning	11
5.1	Tematisk avgränsning	11
5.2	Tidsmässig avgränsning	12
5.3	Geografisk avgränsning.....	12
6	Alternativ	12
6.1	Nollalternativ	12
6.2	Vattentjänstplanen och dess syfte (planförslaget).....	12
6.2.1	Vattentjänstplanens innehåll.....	13
7	Miljökonsekvenser	14
7.1	Naturmiljö	14
7.1.1	Förutsättningar	14
7.1.2	Konsekvensbedömning	15
7.1.3	Åtgärdsförslag	19
7.2	Kulturmiljö	20
7.2.1	Förutsättningar	20
7.2.2	Konsekvensbedömning	20
7.2.3	Åtgärdsförslag	20
7.3	Vattenmiljö.....	21
7.3.1	Förutsättningar	21
7.3.2	Konsekvensbedömning	22
7.3.3	Åtgärdsförslag	26
7.4	Människors hälsa.....	26
7.4.1	Förutsättningar	26

7.4.2	Konsekvensbedömning	26
7.4.3	Åtgärdsförslag	27
7.5	Klimat.....	28
7.5.1	Förutsättningar.....	28
7.5.2	Konsekvensbedömning	29
7.5.3	Åtgärdsförslag	30
7.6	Ekosystemtjänster.....	30
7.6.1	Åtgärdsförslag	31
7.7	Kumulativa effekter	31
7.7.1	Åtgärdsförslag	32
8	Planförslagets påverkan på miljö- och hållbarhetsmål	33
8.1	Globala hållbarhetsmål.....	33
8.2	Nationella miljökvalitetsmål	34
8.3	Baltic Sea Action Plan	36
9	Samlad bedömning	37
10	Fortsatt arbete	38
10.1	Uppföljning.....	38
10.2	Behov av tillstånd enligt miljöbalken.....	38
11	Kunskapskravet.....	39
12	Referenser.....	40

1 Inledning

Den vattentjänstplan som denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) avser omfattar Oskarshamns kommun och är en vattentjänstplan enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Miljökonsekvensbeskrivningen har utarbetats av AFRY i dialog med Oskarshamns kommun (kommunen) inför samråd. Dokumentet utgör en MKB enligt PBL och de kompletterande bestämmelserna i miljöbalken samt förordning (2017:966) om miljöbedömning.

1.1 Bakgrund

Årsskiftet 2022/2023 inträdde en ändring i lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Enligt 6 a § LAV ska det finnas en aktuell vattentjänstplan i varje kommun. Av 6 b § LAV framgår att en vattentjänstplan ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Oskarshamns kommun har upprättat en vattentjänstplan som sträcker sig till år 2030. Vattentjänstplanen kommer att ersätta nuvarande vatten- och avloppsplan (VA-plan) och utgöra ett tematiskt tillägg till översiktsplan 2030 för Oskarshamns kommun. Vattentjänstplanen utgår från VA-planen men har kompletterats med ett kapitel gällande planering för klimatanpassning av den allmänna VA-anläggningen, därutöver har en översyn av hela dokumentet gjorts.

Under mars 2025 granskade Länsstyrelsen Kalmar län (länsstyrelsen) vattentjänstplanen samt föreliggande MKB inom ramen för samrådsförfarandet. Kommunen har utifrån de synpunkter som framkom under samrådet gjort revideringar och tillägg i vattentjänstplanen. Synpunkterna bemöts även i en samrådsredogörelse. I de fall det bedömts relevant har bedömningar av de förändringar som gjorts i vattentjänstplanen inarbetats i denna MKB.

2 Nulägesbeskrivning

2.1 Vatten och avlopp i Oskarshamns kommun

Oskarshamns kommun har cirka 27 200 invånare. Kommunens centralort är Oskarshamn. Övriga större orter i kommunen är Figeholm, Fårbo, Kristdala, Bockara, Påskallavik och Misterhult. Oskarshamns kommun är belägen vid kusten och har en kuststräcka om cirka 32 mil.

I Oskarshamns kommun finns fyra vattenverk och fyra avloppsreningsverk som uppskattningsvis försörjer cirka 90 procent av de permanentboende invånarna i Oskarshamns kommun med vatten och avlopp. Inom kommunen finns cirka 3 500 enskilda avloppsanläggningar varav ungefär hälften inte bedöms leva upp till dagens krav på rening.

Hummeln är den största vattentäkten som förser Oskarshamns stad, Dragskär och Påskallaviksområdet med dricksvatten. Hummeln har även pekats ut som regionalt viktig i den regionala dricksvattenförsörjningsplanen.

Grundvatten från Fårboåsen förser Fårbo, Figeholm och Misterhult med dricksvatten. Vid behov förstärks vattentillgången genom att vatten från Fårbosjön får passera genom en sandbädd och infiltrera ned i grusåsens grundvatten.

Råvatten för VA-verksamhetsområdet Kristdala utgörs av grundvatten. Vid behov förstärks vattentillgången genom konstgjord infiltration av vatten från Hummelin.

VA-verksamhetsområde Bockara tar råvatten från en grundvattentäkt.

Det sker ett samarbete mellan Oskarshamns kommun och grannkommunerna Västervik och Mönsterås när det gäller allmän VA-försörjning i norra respektive södra delarna av kommunen.

2.2 VA-utbyggnadsplan

Av vattentjänstplanens VA-utbyggnadsplan framgår beslutade VA-utbyggnadsområden, översiktsplanens utvecklingsområden för bebyggelse samt framtida LIS-områden.

2.2.1 Beslutade VA-utbyggnadsområden

Följande VA-utbyggnadsområden är beslutade utifrån ett antal kriterier som anges i vattentjänstplanen:

- Klintemåla
- Vinö
- Björnhult
- Malghult
- Högskulla, Figeholm
- Äspö, Figeholm

2.2.2 Översiktsplanens utvecklingsområde för bebyggelse

I översiktsplan 2030 anges utvecklingsområden för bostadsbebyggelse. Områden som ligger i närheten av befintliga VA-verksamhetsområden kommer om det blir aktuellt att kopplas på det kommunala VA-nätet. För de områden som saknar kommunalt VA görs en bedömning av vilken lösning som är lämpligast.

- Långelid: Inga kapacitetsåtgärder krävs för VA-försörjning.
- Kvastmossens logistik och företagspark – Kapacitetsutredning för vattenförsörjning och eventuella kapacitetsåtgärder på vattenledningsnätet krävs.
- Klämna (Bergåsa): Kapacitetsåtgärder krävs för vatten- och spillvattennät.
- Kristineberg 1:2, Sjöboviken: Inga kapacitetsåtgärder krävs för VA-försörjning.
- Kolberga, Länsmansängar: Kapacitetshöjande åtgärder för VA-försörjning behövs av det lokala ledningsnätet.
- Kronoparken: Kapacitetsutredning för VA-försörjning krävs.

2.2.3 LIS-områden

I översiktsplan 2030 har Oskarshamns kommun pekat ut landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Sammanfattningen nedan beskriver kortfattat vilka möjligheter som kommunen identifierat för hantering av vatten- och avloppsförsörjning.

- Mörtfors: Två utpekade områden intill befintlig bebyggelse. Stora delar av byn är anslutna till gemensamt avloppsreningsverk och dricksvattentäkt. Det saknas VA-gemensamhetsanläggning men det finns en nybildad avloppsförening. Möjligheter till anslutning till det lokala nätet bör utredas som första alternativ.

- Mösjön, nordväst om Kristdala: Utpekade område är beläget cirka 700 meter från befintligt VA-verksamhetsområde. Mösjön ingår i vattenskyddsområde för Hummelns ytvattentäkt, nyetablering av avloppsanläggningen inom primär skyddszon är förbjuden enligt föreskrifterna för vattenskyddsområdet. Utökning av verksamhetsområde och utbyggnad av VA-ledningar kan bli aktuellt att överväga.
- Älgenäs udde, söder om Kristdala: Nyetablering av avloppsanläggning inom primär skyddszon är förbjudet enligt föreskrifterna för vattenskyddsområdet. Vatten och avlopp hanteras enskilt eller genom gemensam anläggning. Utbyggnad genom allmänna VA-anläggningar bedöms inte möjligt.
- Snövålen, Krokshult: Vatten och avlopp hanteras enskilt eller genom gemensam anläggning. Utbyggnad av allmänna VA-anläggningar bedöms inte möjligt då området är beläget över fem kilometer från närmsta befintliga anslutningspunkt.
- Hagsjön, Bockara: Det utpekade området är beläget cirka 600 meter från befintligt VA-verksamhetsområde. Möjlighet kan finnas för utökning och utbyggnad av allmänna VA-anläggningar.

2.3 Styrande dokument

Kommunen arbetar efter följande dokument inom VA-området.

- VA-policy
- VA-plan (Tematiskt tillägg till ÖP, antagen 2015-06-08; aktualiserad 2020-09-14). VA-planen kommer att ersättas av vattentjänstplanen.
- Dagvattenstrategi (antagen 2021-12-16)
- Genomförandeplan dagvattenåtgärder (2024-01-23)
- Allmänna Bestämmelser för användandet av Oskarshamns kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggningar (ABVA09)
- Översiktsplan 2030, Oskarshamns kommun
- Regional vattenförsörjningsplan för Kalmar län 2024–2030

3 Plan- och miljöbedömningsprocessen

3.1 Behov av och syfte med miljökonsekvensbeskrivning

Oskarshamns kommun har beslutat att vattentjänstplanen ska vara ett tillägg till gällande översiktsplan 2030. Ett tillägg till en översiktsplan antas alltid medföra betydande miljöpåverkan enligt 4 § miljöbedömningsförordning (2017:966).

En plan som bedöms medföra betydande miljöpåverkan (BMP) omfattas av krav på en strategisk miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken.

Syftet med en MKB är att integrera miljöaspekter i framttagandet och antagandet av vattentjänstplanen.

3.2 Avgränsningssamråd

Enligt 6 kap. 10 § miljöbalken ska ett avgränsningssamråd hållas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen.

Avgränsningssamråd genomfördes den 17 oktober 2024 med Länsstyrelsen Kalmar län. Inför samrådet hade Oskarshamns kommun skickat underlag i form av förslag på

avgränsning samt förslag på innehållsförteckning för MKB. Länsstyrelsen meddelade på mötet att även kulturmiljö skulle inkluderas i MKBn. Inga övriga synpunkter på underlaget inkom.

4 Metod för konsekvensbeskrivning

Miljökonsekvenser av vattentjänstplanen jämförs med nollalternativet. För beskrivning av nollalternativet, se avsnitt 6.1. Bedömningarna omfattar tillfälliga och bestående effekter som uppstår på kort och lång sikt. I bedömningen inkluderas indirekta (sekundära) och kumulativa (samverkande) effekter, både positiva och negativa konsekvenser redovisas. Bedömningarna görs utifrån förutsättningen att vattentjänstplanen genomförs fullt ut.

4.1 Bedömningsgrunder

I arbetet med konsekvensbedömning vägs **värdet** på berörda intressen samman med **påverkan** och **effekt** för att ge en **konsekvens**. Konsekvensbedömningen sker i tre steg: påverkan, effekt och konsekvens, se Tabell 4-1.

Värde (och känslighet) beskriver de värden som finns i planområdet och i influensområdet som kan komma att påverkas av verksamheten eller åtgärden. Värden inom respektive miljöaspekt/miljöintresse kategoriseras enligt skalan högt värde, måttligt värde eller lågt värde och för ett lokalt, regional och nationellt perspektiv.

Påverkan är den förändring av fysiska förhållanden som projektets genomförande medför. Det kan handla om exempelvis ljud, utsläpp av föroreningar, förlust av värdefulla naturmiljöer, ökat antal transporter i området och så vidare. Påverkan kan vara lokal, regional eller nationell samt vara permanent eller temporär.

Effekt beskriver den betydelse som påverkan (förändringen) bedöms få för förekommande värden i omgivningen, dvs påverkans storlek och omfattning. Direkta effekter uppkommer som en omedelbar följd av till exempel fysiskt intrång, ljud eller påverkan på vatten. Indirekta effekter uppkommer sekundärt till följd av en åtgärd.

Vilken/vilka effekter som uppstår till följd av en påverkan måste relateras till områdets specifika förutsättningar, det vill säga vilka värden som förekommer och utsätts för påverkan, och deras känslighet. I ett område med få värden kan således effekterna förväntas bli av mindre skala, medan effekterna på en plats med höga värden eller värden med hög känslighet förväntas bli större. Värderingen av effekten görs med hänsyn till relevanta bestämmelser, exempelvis miljöbalkens hushållningsbestämmelser, vedertagna rikt- eller gränsvärden och gällande miljökvalitetsnormer.

Konsekvens är en värdering av vad miljöeffekterna medför för de intressen som berörs. Vid värderingen av konsekvenserna utgår bedömningen ifrån värdets/intressets känslighet, hur många som är berörda, miljövärdets betydelse samt hur stor förändringen bedöms bli. Vid värderingen av miljökonsekvenser görs bedömningen mot ett jämförelsealternativ (ett så kallat nollalternativ). Nollalternativet beskriver den framtida utvecklingen om planen inte genomförs. Konsekvenserna värderas enligt följande skala: stor negativ konsekvens, måttlig negativ konsekvens, liten negativ konsekvens, obetydlig konsekvens eller positiv konsekvens. En lokal konsekvens blir generellt lägre värderad jämfört med om planförslaget medför regionala eller nationella konsekvenser för miljöaspekten.

Tabell 4-1 Matris som illustrerar bedömningsmetodiken i MKB.

Aspektens värde/känslighet	Miljöeffekt, ingreppets/störningens omfattning			
	<i>Stor negativ påverkan/effekt</i>	<i>Måttlig negativ påverkan/effekt</i>	<i>Liten negativ påverkan/effekt</i>	<i>Obetydlig eller positiv påverkan/effekt</i>
<i>Högt värde</i>	<i>Stor negativ konsekvens</i>	<i>Stor negativ konsekvens</i>	<i>Måttlig negativ konsekvens</i>	<i>Obetydlig eller positiv konsekvens</i>
<i>Måttligt värde</i>	<i>Stor negativ konsekvens</i>	<i>Måttlig negativ konsekvens</i>	<i>Måttlig negativ konsekvens</i>	<i>Obetydlig eller positiv konsekvens</i>
<i>Lågt värde</i>	<i>Måttlig negativ konsekvens</i>	<i>Liten negativ konsekvens</i>	<i>Liten negativ konsekvens</i>	<i>Obetydlig eller positiv konsekvens</i>

4.2 Läsanvisning för konsekvensbedömningen

I avsnitt 7 Miljökonsekvenser redovisas konsekvensbedömning för respektive miljöaspekt. Avsnitten är uppbyggda så att förutsättningarna med övergripande förhållanden i Oskarshamns kommun redovisas först. Därefter bedöms konsekvenser av planförslaget jämfört med nollalternativet. Avsnittet avslutas med förslag på åtgärder som syftar till att minska de negativa effekterna av planförslaget samt en sammantagen bedömning utifrån matrisen med bedömningsskalan.

I avsnitt 8 redovisas planförslaget påverkan på möjligheter att uppfylla de globala hållbarhetsmålen, de nationella miljökvalitetsmålen samt mål kopplade till Baltic Sea Action Plan.

En samlad bedömning av planens miljöpåverkan återfinns i avsnitt 9 Samlad bedömning.

5 Avgränsning

En MKB ska belysa sådant som är av vikt för den aktuella planen, det vill säga de väsentliga miljökonsekvenserna som kan inverka på människors hälsa, miljö och hushållning av resurser. I 6 kap. 2 § miljöbalken anges de miljöaspekter som ska beaktas vid framtagande av en strategisk MKB. Av dessa bedöms följande miljöaspekter, och därmed miljöeffekterna, vara väsentliga eller eventuellt kunna vara väsentliga för genomförande av vattentjänstplanen.

5.1 Tematisk avgränsning

Miljökonsekvensbeskrivningen avgränsas tematiskt till att innefatta följande aspekter:

- Naturmiljö
- Kulturmiljö
- Vattenmiljö
- Människors hälsa
- Klimat
- Ekosystemtjänster
- Kumulativa effekter

För aspekterna klimat, ekosystemtjänster och kumulativa effekter görs en översiktlig konsekvensbedömning.

5.2 Tidsmässig avgränsning

Vattentjänstplanen sträcker sig fram till år 2030. Miljökonsekvensbeskrivningen syftar till att bedöma de åtgärder och aktiviteter som anges i vattentjänstplanen, därmed sträcker sig den tidsmässiga avgränsningen för MKB också till år 2030.

Merparten av konsekvenserna bedöms ske under denna tid. Inom vissa miljöaspekter kan dock påverkan sträcka sig längre än till planeringsperiodens slut. I den mån det är möjligt och relevant inkluderas denna påverkan i MKB.

5.3 Geografisk avgränsning

Då vattentjänstplanen omfattar hela Oskarshamns kommuns geografiska område har även miljökonsekvensbeskrivningen avgränsats till att omfatta hela Oskarshamns kommun. För vissa aspekter kan den geografiska avgränsningen vara i ett större regionalt perspektiv. I dessa fall inkluderas även denna i miljökonsekvensbeskrivningen.

6 Alternativ

Enligt 6 kap. 11 § punkten 2 miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd.

6.1 Nollalternativ

Enligt miljöbalken ska förslaget till vattentjänstplanen jämföras med ett nollalternativ. Nollalternativet beskriver i detta fall den sannolika utvecklingen för det fall den föreslagna vattentjänstplanen inte genomförs.

Nollalternativet för vattentjänstplanen speglar hur miljön påverkas om en vattentjänstplan inte tas fram och att dagens arbetssätt fortsätter. Utgångspunkten är nuläget, samt de styrande dokument avseende kommunens arbete med VA.

En ändring i lag (2006:412) om allmänna vattentjänster trädde i kraft 1 januari 2023. Enligt den nya bestämmelsen ska varje kommun ha en aktuell vattentjänstplan som omfattar en kommuns långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Vid nollalternativet uppfyller Oskarshamns kommun genom VA-planen endast kravet gällande kommunens långsiktiga planering av hur behovet och utbyggnaden av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Kravet på innehåll avseende bedömning av VA-anläggningarnas funktion vid ökad belastning på grund av skyfall uppfylls inte. Nollalternativet bedöms därmed inte vara en trolig utveckling.

6.2 Vattentjänstplanen och dess syfte (planförslaget)

Vattentjänstplanen är ett styrdokument som beskriver hur VA-försörjningen ska ordnas i hela kommunen, både i och utanför det kommunala verksamhetsområdet. Med VA-försörjning avses dricksvattenförsörjning samt omhändertagande av

avloppsvatten. Avloppsvatten innefattar vanligtvis spillvatten och dagvatten, ibland även dräneringsvatten.

Syftet med vattentjänstplanen är att visa kommunens intentioner och skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar hantering av dricksvatten och avlopp i kommunen.

Vattentjänstplanen beskriver åtgärder för vatten och avlopp fram till år 2030. Visionen är att invånarna i kommunen till dess ska ha ökat från 27 028 år 2022 till 30 000 år 2030. Genom vattentjänstplanen ska en god hälsa och miljö säkerställas för kommunens invånare, den ska också bidra till att vattenförekomsterna i kommunen uppnår god ekologisk och kemisk status. Vattentjänstplanen ska även visa hur kommunen ska arbeta med att begränsa klimatförändringarnas effekter på VA-försörjningen.

6.2.1 Vattentjänstplanens innehåll

Vattentjänstplanen beskriver kommunens organisation kring frågor som rör vatten och avlopp samt hur ansvaret är fördelat mellan olika nämnder. Vattentjänstplanen redogör för de bindande krav, politiska beslut samt rekommendationer och mål som kommunen arbetar efter i VA-frågor. Vidare beskriver vattentjänstplanen de naturgivna förutsättningarna med avseende på berggrund och vattenförekomster inom Oskarshamns kommun samt vattenförekomsternas tillstånd.

Vattentjänstplanen är indelad i kapitel som beskriver hur kommunen arbetar med att skapa förutsättningar för en hållbar hantering av vatten och avlopp inom Oskarshamns kommun.

- **Plan för den allmänna VA-anläggningen:** I detta kapitel beskrivs kommunens arbete gällande dricksvattenförsörjning och avloppsrening i befintliga verksamhetsområden samt vilka prioriteringar som styr arbetet kopplat till ledningsnätets förnyelsebehov. Åtgärdsprogram anger de åtgärder som avses vidtas samt om arbetet sker löpande, alternativt anges en tid då åtgärderna ska vara genomförda.
- **Plan för klimatanpassning av den allmänna VA-anläggningen:** Planen beskriver kommunens arbete kopplat till ett förändrat klimat (skyfall och havsnivåhöjning). Åtgärdsprogram anger de åtgärder som avses vidtas samt om arbetet sker löpande, alternativt anges en tid då åtgärderna ska vara genomförda.
- **VA-utbyggnadsplan:** I detta kapitel beskrivs i vilka områden VA-utbyggnad avses genomföras samt hur dessa områden valts ut.
- **Handlingsplan för områden i väntan på VA-utbyggnad och bevakningsområden:** Kapitlet beskriver vad som gäller vid inventering och tillsyn av små avlopp i dessa områden. Ett åtgärdsprogram för bevakningsområden anger åtgärder som ska ske löpande.
- **Handlingsplan för enskild VA-försörjning:** Kapitlet beskriver hur prioritering vid planerad tillsyn av små avlopp ska ske. Åtgärdsprogram anger åtgärder för enskilda avloppsanläggningar och enskild vattenförsörjning som ska ske löpande.
- **Kretslopp/avfall:** Detta kapitel beskriver kommunens målsättningar och åtgärder bland annat gällande latrinavfall, slam och tekniskt vatten. Ett åtgärdsprogram anger åtgärder som ska genomföras under planperioden.

Efter genomfört samråd med länsstyrelsen har förändringar av vattentjänstplanen gjorts, framför allt handlar det om förtydliganden bland annat avseende dagvattenhantering i förorenade områden och redovisning av risker kopplat till skyfall. Ett avsnitt avseende behov för ledningsnätet när det gäller de utvecklingsområden för bostäder som anges i Oskarshamns kommuns översiktsplan har lagts till och tidplaner för genomförande av åtgärder har kompletterats och reviderats.

7 Miljökonsekvenser

7.1 Naturmiljö

7.1.1 Förutsättningar

Inom Oskarshamns kommun finns 13 områden som är utpekade som riksintresse för naturvården och ska därmed så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Utpekade riksintressen för naturvården presenteras i Tabell 7-1.

Tabell 7-1 Riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken inom Oskarshamns kommun.

Riksintresse för naturvården	
Västerviks och Oskarshamns skärgårdar	Hammarsebo brandfält
Stora Ramm – Marströmmen	Mönsterås moränskärgård
Viråns vattensystem	Storskogen
Emåns vattensystem	Ängsmossen
Krokshult	Skuru
Bråbygden	Ösiökärr
Blå Jungfrun	

Inom Oskarshamns kommun finns också 24 Natura 2000-områden vilka utgör riksintresse enligt 4 kap. 8 § miljöbalken, se Tabell 7-2. En verksamhet eller åtgärd som kan påverka ett Natura 2000-område kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Tabell 7-2 Natura 2000-områden inom Oskarshamns kommun.

Natura 2000-områden	
Blå Jungfrun	Figeholm
Humlenäs	Skrikebo
Virbo och Ekö	Ölvedals biotopskyddsområde
Bråbygden	Furö
Krokshult	Stora Ramm och Marströmmen
Viråns vattensystem	Örö
Em	Sankor
Malghult	Fårhagsberget
Våtmarker längs med Emåns nedre lopp	Storö
Emåns vattensystem	Ösiökärr
Misterhult	Hammarsebo brandfält
Ängsmossen	Västra Ramnebo biotopskyddsområde

Ön Blå jungfrun belägen mellan Oskarshamn och Öland har förklarats som nationalpark enligt 7 kap. 2 § miljöbalken. Inom Oskarshamns kommun finns 28 naturreservat samt ett stort antal utpekade biotopskyddsområden som omfattas av skydd enligt 7 kap. 4 § respektive 11 §.

Kuststräckan, sjöar och vattendrag omfattas av strandskyddsbestämmelserna i 7 kap. miljöbalken. Strandskyddets syfte är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens tillgång till strandområden. Syftet är också att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddszonen omfattar både land, vatten och undervattensmiljö. Strandskyddet utgår från strandkanten och sträcker sig vanligtvis 100 meter i båda riktningarna. Länsstyrelsen kan utvidga strandskyddszonen upp till 300 meter om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Inom ett strandskyddsområde är det förbjudet att utföra vissa åtgärder. Kommunen och länsstyrelsen kan, om det finns särskilda skäl, meddela dispens för vissa åtgärder under förutsättning att strandskyddets syften inte motverkas.

7.1.2 Konsekvensbedömning

Av bevarandeplanerna för Natura 2000-områdena framgår att möjliga hot som kan påverka utpekade naturtyper och arter negativt i många fall utgörs av spridning av näringsämnen och antropogena föroreningar. Nollalternativet innebär att allmänna och enskilda VA-anläggningar kommer att åtgärdas enligt vad som anges i VA-planen. Dessa åtgärder medför på sikt ett minskat utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening och innebär därmed en möjlighet till förbättring av vattenkvaliteten i de vattenområden som omfattas av områdesskydd. Planerna för åtgärder av allmänna och enskilda VA-anläggningar är de samma i vattentjänstplanen som i VA-planen. Genomförande av vattentjänstplanen bedöms därför innebära en liknande utveckling vad gäller föroreningsbelastning i Natura 2000-områden som nollalternativet.

Nollalternativet innebär att utbyggnad av beslutade VA-utbyggnadsområden kommer att ske enligt den tidplan som anges i VA-planen. Samtliga utbyggnadsområden med

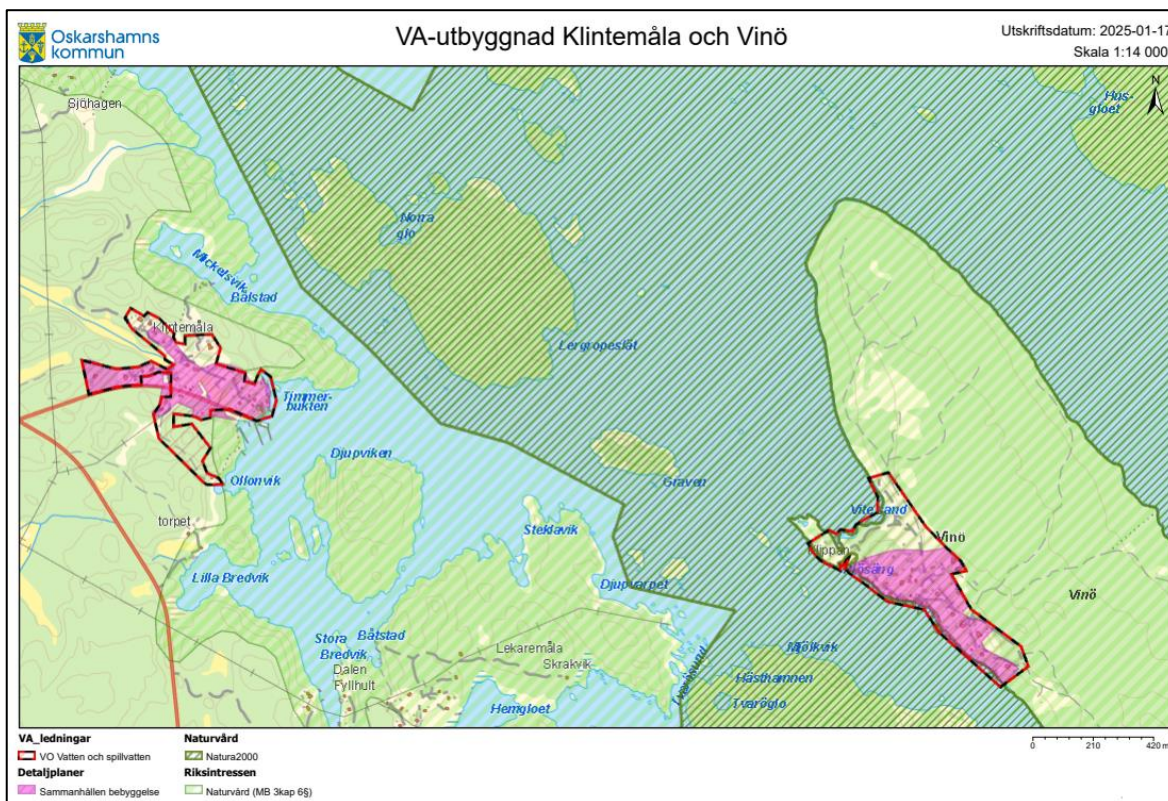
undantag för Björnhult är belägna inom eller i nära anslutning till Natura 2000-områden och utpekade riksintressen för naturvården.

Enligt vattentjänstplanen har utbyggnad i två områden, Ovädersleden och Kvarnviken, färdigställts. I övrigt är planerade utbyggnadsområden de samma i vattentjänstplanen jämfört med i nollalternativet, dock med något senarelagd tidplan. Vattentjänstplanens utbyggnadsområden presenteras i Tabell 7-3.

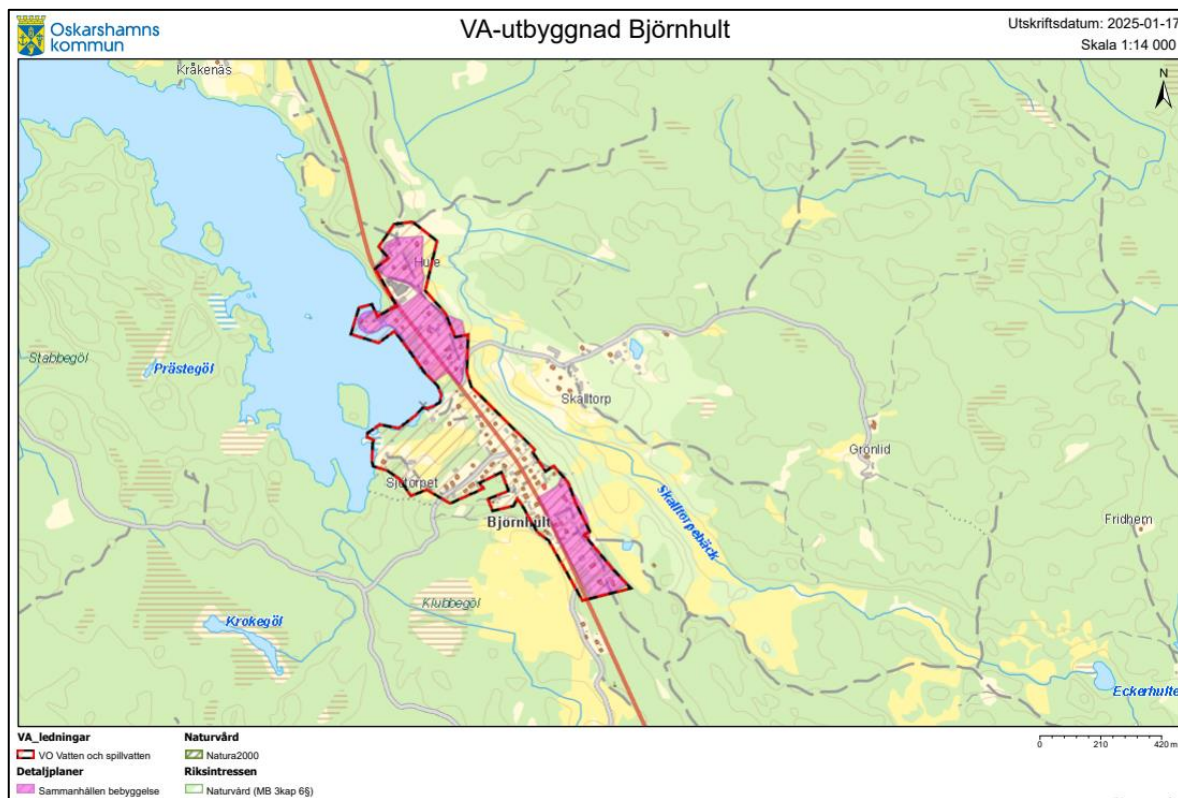
Tabell 7-3 Planerade VA-utbyggnadsområden samt tidplan för färdigställande enligt vattentjänstplanen. Utdrag ur vattentjänstplanen

Område	Planerad utbyggnad klar (år)	Kommentar
Klitemåla	2025	Nytt vattenverk och avloppsanläggning krävs.
Vinö	2025	Vinö avloppsanläggning färdigställdes 2022. Dricksvatten från Klitemåla.
Björnhult	2026	
Malghult	2027	Diskussion pågår om utbyggnadsalternativ
Högskulla, Figeholm	2028	
Äspö, Figeholm	2029	

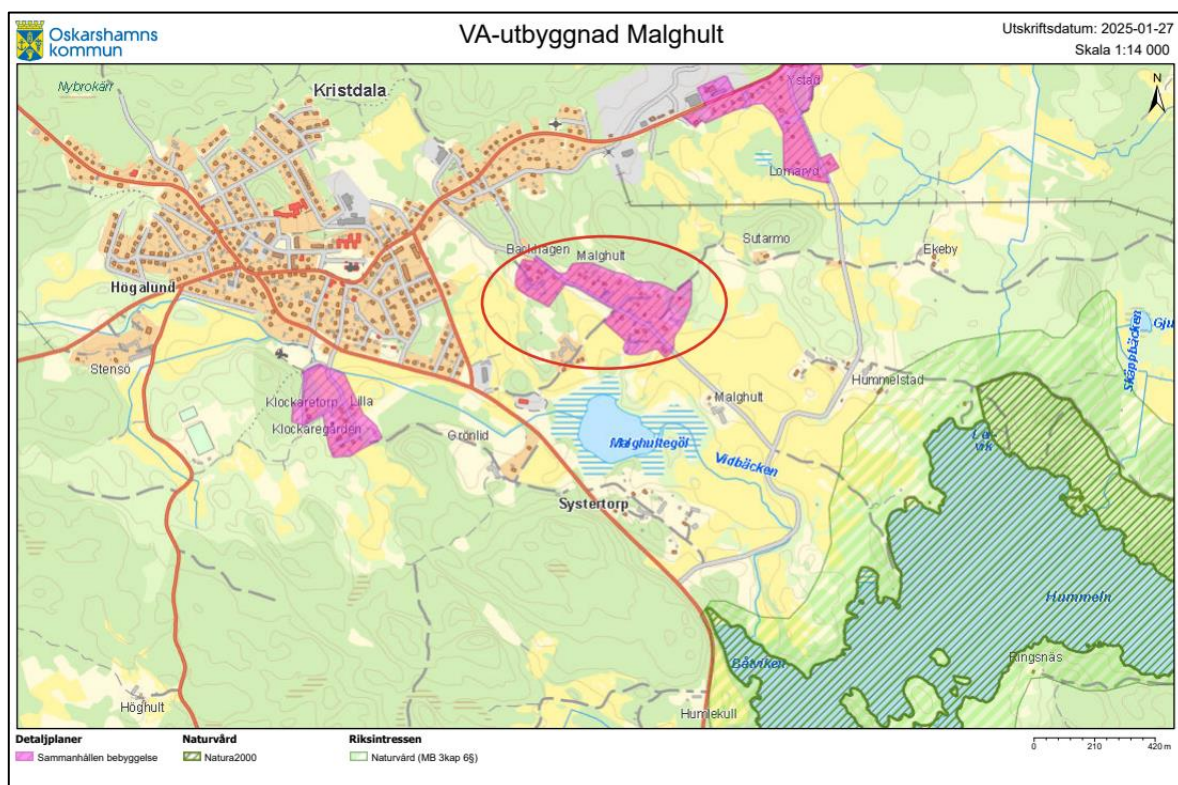
De planerade VA-utbyggnadsområdena i förhållande till Natura 2000-områden och riksintresse för naturvården presenteras i Figur 7-1 till Figur 7-4.

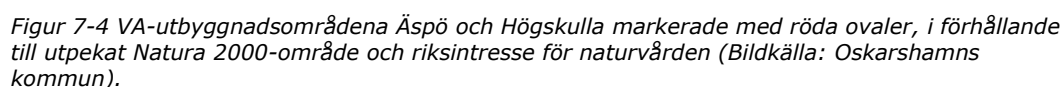
Figur 7-1 VA-utbyggnadsområdena Klitemåla och Vinö markerade med röd-svart streckad linje i förhållande till utpekade Natura 2000-område och riksintresse för naturvården (Bildkälla: Oskarshamns kommun).

Figur 7-2 VA-utbyggnadsområde Björnhult markerad med röd-svart streckad linje (Bildkälla: Oskarshamns kommun)

Figur 7-3 VA-utbyggnadsområde Malghult markerat med röd oval i förhållande till Natura 2000-område och riksintresse för naturvården (Bildkälla: Oskarshamns kommun).

Utbyggnaden av VA-områden kommer på sikt att innebära ett minskat utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening vilket innebär en möjlig förbättring av vattenkvaliteten i de närliggande Natura 2000-områdena. Då VA-utbyggnadsområdena är de samma i nollalternativet och i planförslaget ser även den troliga utvecklingen likadan ut för de båda alternativen.

Översiktsplan 2030 för Oskarshamns kommun beskriver utvecklingsområden för bostadsbebyggelse med beslutade eller pågående detaljplaner. Vattentjänstplanen anger för dessa områden huruvida det krävs åtgärder med avseende på ledningskapacitet eller inte, alternativt om detta behöver utredas.

Översiktsplan 2030 för Oskarshamns kommun pekar ut landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Dessa listas i vattentjänstplanen tillsammans med en kortfattad beskrivning av respektive område samt vilken eller vilka VA-lösningar som skulle kunna vara aktuella.

De två LIS-områdena i Mörtförs ingår i ett utpekade Natura 2000-område, *Stora Ramm och Marströmmen*. LIS-området Älgenäs udde, söder om Kristdala ingår i det utpekade Natura 2000-området *Viråns vattensystem*. Av bevarandeplanerna för Natura 2000-områdena framgår att förutsättningar för gynnsam bevarandestatus bland annat utgörs av:

- Naturlig artsammansättning och naturliga artpopulationsstorlekar av de typiska arterna
- Naturliga omgivningar med strandvåtmarker, strandskog eller extensivt jordbruk.

LIS-området Hagsjön, Bockara är beläget vid Hagsjön där höga naturvärden har identifierats vid den nationella våtmarksinventeringen (VMI).

Områden där VA-utbyggnad planeras ligger inom eller i nära anslutning till Natura 2000-områden och utpekade riksintressen för naturvården. Därmed bedöms det övergripande värdet för naturmiljön vara **högt**.

VA-utbyggnadsområden samt planerade åtgärder för de allmänna och enskilda avloppsanläggningarna bedöms på sikt innebära ett minskat utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening. Detta medför en möjlighet till förbättring av vattenkvaliteten i vattenområden som är utpekade riksintressen eller omfattas av områdesskydd. I och med den framflyttade tidplanen kommer eventuella positiva effekter dock att inträffa något senare vid ett genomförande av vattentjänstplanen.

I samband med VA-utbyggnad kommer markarbeten att genomföras vilka ofrånkomligen kommer att påverka naturmiljön i det berörda området negativt. Varken VA-planen eller vattentjänstplanen innehåller dock någon information kring hur utbyggnaden och ledningsdragning kommer att genomföras. Det kan i dagsläget därför endast konstateras att det finns risk för **stor negativ påverkan**. Hur den faktiska påverkan kommer att bli beror på vilka områden som kommer att beröras, på vilket sätt utbyggnaden kommer att ske och vilka skyddsåtgärder som är möjliga att vidtas.

7.1.3 Åtgärdsförslag

Kommunen har under samrådsprocessen beaktat tidigare åtgärdsförslag. Det är viktigt att i det fortsatta arbetet även beakta nedanstående.

Arbetet gällande utbyggnad av VA-områden bör planeras i god tid. För verksamhet eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000-område krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

I god tid innan arbetet påbörjas är det viktigt att ta reda på om området omfattas av något områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken. Åtgärder i sådana områden kan kräva dispens, det gäller till exempel biotopskyddsområden, naturreservat eller områden som omfattas av strandskydd.

Anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken ska göras hos tillsynsmyndigheten om åtgärden kan komma att väsentligt ändra naturmiljön.

Om åtgärder ska göras i ett förorenat område krävs en anmälan till tillsynsmyndigheten enligt 28 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

7.2 Kulturmiljö

7.2.1 Förutsättningar

Inom Oskarshamns kommun finns kulturmiljövärden bland annat i form av åtta utpekade riksintressen för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 miljöbalken, ett kulturresevat samt fornlämningar och kulturhistoriska lämningar. Kommunen har även upprättat ett kulturmiljöprogram som pekar ut ett antal miljöer i Oskarshamns kommun.

Den centrala lagen för kulturmiljövård utgörs av Kulturmiljölagen (1988:950), KML. KML hanterar tillsammans med miljöbalken och plan- och bygglagen det övergripande bevarandet och användningen av kulturmiljön. KML innehåller bestämmelser för att skydda kulturmiljön i Sverige så som fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen.

7.2.2 Konsekvensbedömning

Planerade VA-utbyggnadsområden är inte belägna inom eller i direkt anslutning till utpekade riksintressen för kulturmiljövården. Utbyggnaden bedöms heller inte påverka kulturresevatet Stensjö by eller områden som omfattas av kommunala kulturmiljöprogram.

Påverkan på kulturmiljön bedöms i första hand kunna uppkomma i samband med markarbeten. Inom utbyggnadsområdena finns identifierade fornlämningar. Varken vattentjänstplanen eller nollalternativet anger hur VA-utbyggnaden kommer att ske eller innehåller information om ledningsdragning. Det är därför inte möjligt att bedöma eventuell påverkan på fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar. Utöver redan färdigställda utbyggnader (Ovådersleden och Kvarnviken) är VA-utbyggnadsområdena i nollalternativet och planförslaget de samma och bedöms därmed medföra samma typ av påverkan.

Det övergripande värdet för kulturmiljön bedöms vara **måttligt**. De områden som vattentjänstplanen pekar ut för åtgärder och som innebär markarbeten är inte belägna inom eller i direkt anslutning till riksintressen för kulturmiljövården. Markarbeten kan bli aktuellt i områden med fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar.

Varken nollalternativet eller planförslaget innehåller någon detaljerad information om var markarbeten kommer att genomföras. Under förutsättning att tidigt samråd med länsstyrelsen genomförs och att arbetet planeras för att undvika påverkan på kulturhistoriska lämningar bedöms både nollalternativet och vattentjänstplanen innebära **obetydlig påverkan** på kulturmiljön. Sammantaget bedöms både nollalternativet och genomförande av vattentjänstplanen innebära en **obetydlig konsekvens** för kulturmiljön.

7.2.3 Åtgärdsförslag

Kommunen har under samrådsprocessen beaktat tidigare åtgärdsförslag. Det är viktigt att i det fortsatta arbetet även beakta nedanstående.

Inför markarbeten bör information inhämtas från och dialog hållas med länsstyrelsen enligt 2 kap. 10 § kulturmiljölag (1988:950) för att ta reda på om någon kulturhistorisk lämning och/eller fornlämning kan beröras.

7.3 Vattenmiljö

7.3.1 Förutsättningar

Inom Oskarshamns kommun finns totalt 70 vattenförekomster varav sju är grundvattenförekomster och resterande 63 är ytvattenförekomster. Sjöar och vattendrag som är för små för att klassificeras som vattenförekomster benämns *övrigt vatten*.

Vattenförekomster omfattas av miljökvalitetsnormer (MKN), bestämmelser som anger krav på vilken vattenkvalitet som ska uppnås eller bibehållas i vattenförekomsten. MKN regleras i miljöbalkens femte kapitel. Av 2 kap. 10 § Plan- och bygglagen framgår att planer ska följa de MKN som meddelats med stöd av 5 kap. miljöbalken eller tillhörande föreskrifter.

Oskarshamns kommun är belägen inom fem huvudavrinningsområden.

7.3.1.1 Ytvattenförekomster

MKN för ytvattenförekomster anger:

- Ekologisk status
- Kemisk status

Med undantag för kustvattenförekomsten *Inre Oskarshamnsområdet* där MKN är *Måttlig status 2039*, gäller för övriga ytvattenförekomster MKN god ekologisk status och god kemisk status. En sammanställning av ekologisk och kemisk status i Oskarshamns kommun ytvattenförekomster presenteras i Tabell 7-4.

Tabell 7-4 Sammanställning av ekologisk och kemisk status i ytvattenförekomster i Oskarshamns kommun (VISS, 2024).

Vattenförekomst	Vattentyp	Ekologisk status			Kemisk status
		Otillfredsställande status	Måttlig status	God status	
Ytvattenförekomst	Kustvatten	1	15	-	16
	Utsjövatten	1			1
	Sjöar	1	-	13	14
	Vattendrag	6	21	5	32

Kviksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE) överskrider gränsvärden i alla Sveriges undersökta ytvattenförekomster på grund av atmosfärisk deposition. Detta medför att samtliga ytvatten i Sverige klassificeras till *Uppnår ej god kemisk status* när det gäller kvicksilver och PBDE (VISS, 2024). Inga vatten i Oskarshamns kommun har klassning enligt *Kemisk status utan överallt överskridande ämnen*.

Emån (WA19847939) omfattas, enligt Naturvårdsverkets författningssamling NFS 2002:6, av förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten.

Emån är även utpekad i 4 kap. 6 § miljöbalken vilket innebär att vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i vattendraget.

7.3.1.2 Grundvattenförekomster

MKN för grundvattenförekomster anger:

- Kvantitativ status
- Kemisk grundvattenstatus

Av Oskarshamns kommuns sju grundvattenförekomster har, enligt den senaste klassningen, sex stycken god kvantitativ status och god kemisk grundvattenstatus. En vattenförekomst, Kalkmarkstens sandstensformation (WA22382365) har bedömts ha otillfredsställande kvantitativ status och otillfredsställande kemisk grundvattenstatus.

Av översiktsplanen framgår att plats för minireningsverk behöver avsättas, ett begrepp som inte används i vattentjänstplanen. Oskarshamns kommun har förtydligat att detta avser allmänna VA-anläggningar i form av mindre avloppsreningsverk anpassade för den lokala bebyggelsen. Den typen av reningsverk finns beskrivna i vattentjänstplanen.

7.3.2 Konsekvensbedömning

Nollalternativet anger ett åtgärdsprogram för den allmänna VA-anläggningen som innefattar bland annat om- och nybyggnation av Bockara avloppsanläggning. Bockara avloppsanläggning omfattas av ett beslut gällande infiltrering av biologiskt renat avloppsvatten som fattades år 1985. Samma åtgärd anges i vattentjänstplanen men med en något förskjuten tidplan vilket även innebär att positiva effekter kommer att inträffa något senare. Både nollalternativet och planförslaget anger åtgärder som innebär att säkra driften av VA-anläggningarna, till exempel löpande upprustning och förnyelse av utrustning, uppdatering av driftövervakning och krisberedskapshöjande åtgärder. Varken nollalternativet eller planförslaget preciserar åtgärderna närmare.

Enligt VA-policy som antogs 8 april 2013 ska kommunen bland annat verka för att dagvatten renas genom minst sedimentering. Enligt både nollalternativet och planförslaget ska följande gälla vid nyanläggning och förändring av befintliga dagvattenanläggningar:

1. Nya bebyggelseområden ska i första hand förses med lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD).
2. Där dagvatten ej kan infiltreras ska öppen dagvattenavledning och fördröjning genomföras. Öppna dagvattenanläggningar används också om LOD kan innebära risk för förorening av grundvattnet.
3. Avledning i dagvattenledning används endast där inga alternativ finns.

Oskarshamns kommun ska prioritera åtgärder för dagvattenhantering i områden med till exempel hög trafik, större/tyngre industrier samt marinor och småbåtshamnar.

Av nollalternativet framgår att en dagvattenstrategi upprättats, denna fastställdes 16 december 2021. I dagvattenstrategin anges ett antal ställningstaganden kopplat till vattenmiljön som bygger på kommunens VA-policy bland annat:

- Åtgärder för minskad förorening ska i första hand sättas in mot föroreningarnas källor, så långt som det är tekniskt, ekonomiskt och juridiskt möjligt.

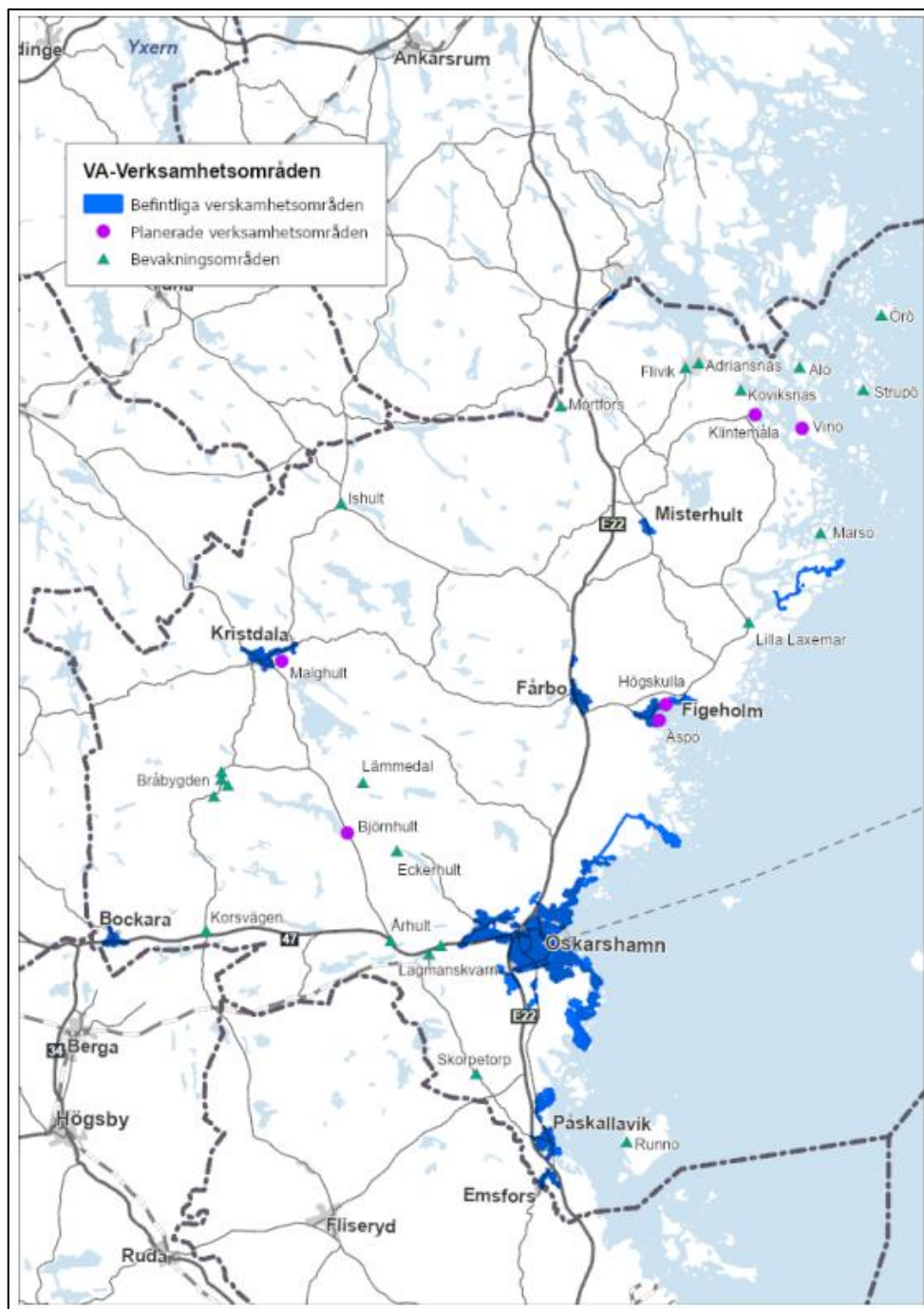
- Dagvatten ska avledas från och får inte infiltreras där marken är kraftigt förorenad och det finns risk för spridning av föroreningar.
- Ställ krav på minskad föroreningsbelastning och fördröjning av flöde vid anslutning till det allmänna dagvattennätet.

En åtgärdsplan för dagvatten upprättades i januari 2024 och benämns *Genomförandeplan dagvattenåtgärder*. I genomförandeplanen anges sex åtgärder som ska genomföras till och med 2026. Vattentjänstplanen preciserar ett antal platser för dagvattenhantering som kommer att utredas vidare, se avsnitt 0.

Förorenade områden innebär en risk för att föroreningar avrinner med dagvatten och når ytvattenrecipienter eller infiltrerar ner i grundvatten. Planförslaget inkluderar information om potentiellt förorenade områden inom kommunen samt en hänvisning till översiktsplanen där en kartläggning av förorenade områden i förhållande till recipienternas avrinningsområden har genomförts. Kommunen hanterar förorenade områden kopplat till dagvattenhantering i den fysiska planeringen.

Kommunen har i dagsläget en våtmark för dagvattenhantering, ytterligare en planeras att anläggas under vattentjänstplanens planperiod.

Nollalternativet anger en plan för i vilka områden utbyggnad av allmänna VA-anläggningar kommer att ske samt handlingsplaner för områden i väntan på VA-utbyggnad och bevakningsområden, se Figur 7-5.

Figur 7-5 Befintliga och planerade VA-verksamhetsområden samt bevakningsområden (Utdrag ur Oskarshamns kommun, vattentjänstplanen, Bilaga 6)

Vid beslut om utbyggnadsområden har hänsyn tagits till bland annat risk för påverkan från enskilda avlopp och vattenförekomsternas ekologiska status. I och med utbyggnad av VA-områden kommer utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening att minska. De utbyggnadsområden som anges i vattentjänstplanen är de samma som i nollalternativet, med den skillnaden att utbyggnad av två områden (Ovådersleden och Kvarnviken) har färdigställts under nollalternativets planperiod. Som tidigare beskrivits under avsnitt 7.1.2 har tidplanen för utbyggnad senarelagts i vattentjänstplanen jämfört med nollalternativet vilket innebär att positiva effekter i

form av till exempel minskad belastning av näringsämnen kommer att inträffa något senare. Arbetet med utbyggnaden av Vinö är färdigställt.

Nollalternativet anger handlingsplaner för områden i väntan på VA-utbyggnad, bevakningsområden (behov har bedömts finnas men de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för VA-utbyggnad är begränsade) samt för enskild VA-försörjning. Åtgärderna innefattar tillsyn och rådgivning. Inventering och tillsyn av små avlopp ska ske områdesvis utifrån delavrinningsområden och prioriteras bland annat från ytvattens känslighet för fosfor- och kvävebelastning, vattenförekomsternas ekologiska och kemiska status samt risk för att god status inte uppnås. Handlingsplanerna bedöms bidra till att minska mängden avloppsvatten med otillräcklig rening som når respektive recipient. Området kring Emån som omfattas av miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten har inventerats med avseende på enskilda avlopp. Vattentjänstplanens handlingsplaner skiljer sig inte från nollalternativet vilket innebär att samma effekter kan väntas vid ett genomförande av planförslaget.

I nollalternativet anges att förutsättningar för användning av slam från kommunala avloppsreningsverk för deponitäckning ska utredas. Enligt vattentjänstplanen används slammet idag för deponitäckning samt för jordtillverkning. Planerade åtgärder innebär i stället att utredning för återföring av näringsämnen ska genomföras. Genom att sprida slam på jordbruksmark och återföra näringsämnen nyttjas slammet som resurs på ett effektivare sätt. Vattentjänstplanen anger att möjligheterna till att använda renat avloppsvatten som tekniskt vatten till processvatten eller för spolning av avloppsledningar kommer att utredas.

Av Europaparlamentets och Rådets direktiv 2000/60/EG (EU-direktivet för vatten) framgår av artikel 1 att *"vatten är ingen vara vilken som helst utan ett arv som måste skyddas, försvaras och behandlas som ett sådant"*. Värdet för vattenmiljön bedöms därför vara **högt**.

Både nollalternativet och planförslaget bedöms generellt bidra till möjligheter att uppfylla MKN för vattenförekomsterna inom Oskarshamns kommun.

Genom dagvattenstrategin bedöms kommunen ha ett bra underlag för att hantera dagvattenrelaterade frågor.

Vattentjänstplanen beskriver en plan för klimatanpassning av den allmänna VA-anläggningen. Dessa åtgärder, som beskrivs närmare under avsnitt 0, bedöms också bidra till en positiv effekt på vattenmiljön, framför allt genom minskad risk för förorening av dagvatten samt minskad risk för utsläpp av orenat spillvatten genom bräddningar.

Genomförande av planförslaget bedöms innebära möjligheter till förbättrad hushållning av resurser genom planerade utredningar avseende återföring av näringsämnen av slam samt tekniskt vatten.

Både nollalternativet och planförslaget bedöms medföra **positiva effekter** för vattenmiljön. Planförslaget bedöms dock möjliggöra en större positiv effekt till följd av åtgärder kopplade till dagvattenhantering och ett förändrat klimat. Sammantaget bedöms både nollalternativet och vattentjänstplanen medföra en **positiv konsekvens** för vattenmiljön.

7.3.3 Åtgärdsförslag

Kommunen har under samrådsprocessen beaktat tidigare åtgärdsförslag. Det är viktigt att i det fortsatta arbetet även beakta nedanstående.

Åtgärder som genomförs i vattenområden kan vara anmälnings- eller tillståndspliktiga enligt 11 kap. miljöbalken. Detta bör undersökas innan verksamhet påbörjas.

7.4 Människors hälsa

7.4.1 Förutsättningar

Inom Oskarshamns kommun finns uppskattningsvis 3 500 enskilda avloppsanläggningar. Kommunen uppskattar att en stor del av dessa är undermåliga och sannolikt inte klarar dagens krav på rening. Avloppsanläggningar med otillräcklig rening kan bidra till att dricksvatten förorenas av bland annat smittämnen så som bakterier och farliga ämnen till exempel läkemedelsrester eller andra kemiska föroreningar som riskerar att hamna i spillvattnet. Även badvatten kan påverkas dels genom bakterier, dels genom näringsämnen i spillvattnet bidrar till övergödning och algblooming. Dricksvatten kan även förorenas vid bräddning av delvis eller helt orenat avloppsvatten eller av förorenat dagvatten.

Oskarshamns kommun arbetar kontinuerligt med att utveckla verksamheten så att den ska fungera även vid förhöjd beredskap och krig. En beredskapsplan, där nödvattenförsörjning är en viktig del, har tagits fram.

7.4.2 Konsekvensbedömning

Nollalternativet innebär att åtgärder som bidrar till att säkra tillgången på dricksvatten genomförs vid den allmänna VA-anläggningen. Sådana åtgärder inkluderar bland annat översyn av vattenskyddsområden, upprustning av Fårbo vattenverk och omläggning av vattenledningar. Åtgärderna är de samma i vattentjänstplanen vilket innebär att liknande positiva effekter är att vänta vid genomförande av planförslaget.

När det gäller enskild vattenförsörjning ser nollalternativet och planförslaget något olika ut. I VA-planens åtgärdsprogram för enskild vattenförsörjning anges att följande ska göras löpande:

- Oskarshamns kommun ska arbeta fram ett underlag för att få en överblick av kommunens enskilda dricksvattenbrunnar.
- Oskarshamns kommun planerar att ta fram ett kunskapsunderlag för riskområden för kemiska föroreningar i grundvattnet.

I vattentjänstplanen anges att följande ska genomföras löpande:

- Utredning och anordnande av erforderligt skydd för enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn.

Planförslaget innebär att kommunen uppfyller kraven på erforderligt skydd enligt EU:s vattendirektiv¹.

Prioriteringar av renovering av dricksvattennätet görs efter driftstörningar i form av vattenläckor samt om ledningarna består av galvaniserat stål eller om de är PVC-

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område

ledning lagda före år 1973. I vattentjänstplanen anges samma prioriteringar vilka bedöms bidra till att säkra tillgången på dricksvatten.

Av vattentjänstplanen framgår att uttagsmöjligheterna i befintliga dricksvattentäkter är tillräckliga för att försörja översiktsplanens vision om 30 000 invånare i Oskarshamns kommun.

Nollalternativet innebär utbyggnad av VA-områden där enskilda avloppsanläggningar kommer att ersättas med kommunal avloppshantering. I nollalternativet anges även handlingsplaner för områden i väntan på utbyggnad, bevakningsområden samt för enskilda VA-anläggningar, se även avsnitt 7.3.2. Inventering och tillsyn av små avlopp i kommunen prioriteras bland annat efter förekomst av större vattentäkt eller allmän badplats. Dessa åtgärder är gemensamma för nollalternativet och vattentjänstplanen och bedöms på sikt bidra till minskat utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening och därmed en minskad risk för till exempel förorening av dricksvatten. Då tidplanen för utbyggnad i vattentjänstplanen flyttats fram i jämförelse med nollalternativet kommer även positiva effekter till följd av utbyggnaden att inträffa något senare.

I de fall markarbeten är förknippade med vattentjänstplanens åtgärder kommer det innebära en ökad trafik och ett ökat buller i det aktuella området. Detta kommer dock innebära en förhållandevis kortvarig störning.

Vattentjänstplanen beskriver möjliga vatten- och avloppslösningar i de LIS-områden som pekas ut i Översiktsplan 2030. Vid Älgenäs udde, söder om Kristdala och Snövålen, Krokshult bedöms det inte möjligt att bygga ut allmänna VA-anläggningar. I dessa områden är det också förbud mot nyetablering av avloppsanläggning inom vattenskyddsområdets primära zon. Det är viktigt att det finns möjlighet till en hållbar VA-försörjning innan beslut om utbyggnad fattas.

Även dagvattenhanteringen som beskrivs i avsnitt 7.3 och 0 bedöms vara av betydelse för människors hälsa, bland annat genom att de allmänna VA-anläggningarnas funktion riskerar att påverkas vid skyfall eller genom att förorenat dagvatten når dricks- och badvatten.

Människors hälsa bedöms ha ett **høgt värde**. Både nollalternativet och planförslaget bedöms ha **positiva effekter** på människors hälsa. Vattentjänstplanen bedöms dock innebära bättre förutsättningar för att minska risken för negativ påverkan på människors hälsa genom åtgärder kopplat till dagvattenhantering samt till ett förändrat klimat. Sammantaget bedöms både nollalternativet och genomförandet av vattentjänstplanen innebära en **positiv konsekvens** för aspekten människors hälsa.

7.4.3 Åtgärdsförslag

Kommunen har under samrådsprocessen beaktat tidigare åtgärdsförslag, inga ytterligare åtgärdsförslag har identifierats.

7.5 Klimat

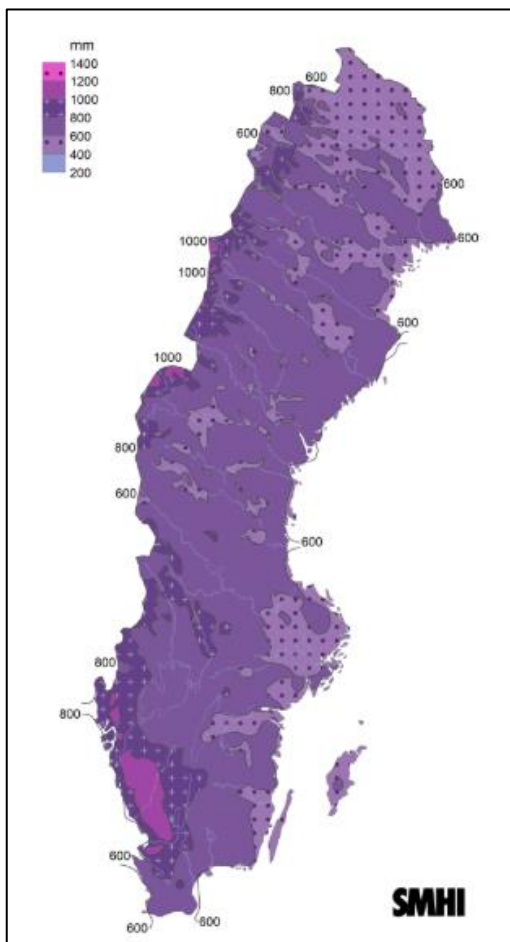
7.5.1 Förutsättningar

Vi befinner oss i en period med snabb klimatförändring som huvudsakligen beror på mänsklig aktivitet som innebär utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser.

De effekter som kan väntas av ett förändrat klimat är bland annat en generell nederbördsökning i hela landet framför allt under höst, vinter och vår. Även antalet tillfällen med intensiv nederbörd samt stigande havsnivåer är att vänta.

Vid klimatscenario RPC 4,5 ökar årsmedeltemperaturen i Kalmar län med cirka tre grader vid slutet av detta sekel jämfört med perioden 1961–1990 (SMHI, 2015). Sommartid förväntas klimatet bli varmare och torrare, särskilt i södra Sverige vilket kan leda till vattenbrist (Naturvårdsverket, 2024). Kalmar län är redan relativt nederbördsfattigt vilket illustreras i Figur 7-6. Sommartid ökar vattenuttaget inom kommunen i och med att det sker en tillfällig befolkningstillväxt med sommarboende och turister. När vattennivåerna inom kommunen är för låga införs bevattningsförbud.

Kommunen har genomfört en utredning daterad 16 maj 2022 avseende hantering av dagvatten i samband med översiktlig planering. Utredningen visar att det finns områden med stor risk för översvämning vid 100-årsregn i centralorten Oskarshamn. Möjliga platser för dagvattenhantering pekas ut i utredningen och av vattentjänstplanen.

Figur 7-6 Normal årsnederbörd för perioden 1991–2020 (SMHI, 2024).

7.5.2 Konsekvensbedömning

Nollalternativet inkluderar ett åtgärdsprogram för klimatarbetet. Åtgärderna innefattar bland annat översyn av vattenskyddsområden, klimatanpassning och klimatsäkring av ledningsnätet samt framtagande av en dagvattenstrategi. Även planförslaget har åtgärdsprogram som inkluderar översyn av vattenskyddsområden samt klimatanpassning och klimatsäkring av ledningsnätet. Skillnaderna mellan de båda alternativen beskrivs nedan.

Jämfört med VA-planen har Vattentjänstplanen utvecklats vad gäller åtgärder till följd av ett förändrat klimat och innehåller kapitlet *Plan för klimatanpassning av den allmänna VA-anläggningen*. Kommunen har utrett hur allmänna VA-anläggningar riskerar att påverkas av skyfall vid 100-årsregn med klimatfaktor 1,23 och varaktighet på sex timmar, de risker som studerats är marköversvämning av VA-anläggningar och tillskott av ovidkommande vatten till spillvattennätet. Endast bräddutlopp har inkluderats i riskbedömningen, inte ledningsnätet i sin helhet.

Kommunen har även genomfört en kartläggning av risk för påverkan vid hav och vattendrag vid framtida högvattenstånd. Vid kartläggningen har det förväntade högsta högvattenståndet år 2050 enligt SMHI:s analyser använts. Bräddpunkter har inte inkluderats, enligt kommunen är detta ett arbete som pågår.

Vid genomförda kartläggningar har risker vid skyfall identifierats vid sex VA-anläggningar och risk vid havsnivåhöjning har identifierats vid två anläggningar.

I vattentjänstplanens åtgärdsprogram anges att kommunen avser gå vidare med att utreda resultatet från kartläggningarna och vid behov vidta åtgärder för att säkra VA-anläggningarnas funktion vid skyfall och havsnivåhöjning.

Vad gäller dagvatten konstateras i nollalternativet att det behövs ytterligare kunskaper om dagvattnets kvalitet samt eventuella problem vid extrema regn och att en dagvattenstrategi därmed ska tas fram. En sådan dagvattenstrategi har upprättats. Den innehåller ett antal ställningstaganden kopplade till ett förändrat klimat, exempelvis att ytor för fördröjning av dagvatten och tillfällig översvämning ska utredas och att låglänt naturmark inte bör bebyggas eller fyllas ut om platsen är viktig för hantering av dagvatten vid extrema regn. Detta innebär att det i planförslaget finns tydligare riktlinjer för arbetet med dagvattenfrågor än vid nollalternativet.

I översiktsplaneringen har områden lämpliga för dagvattenåtgärder identifierats. Vattentjänstplanen preciserar vilka av dessa som är lämpliga för ledningskapacitetsåtgärd respektive reningsåtgärd. Vidare utredning och prioritering av dagvattenåtgärder kommer att preciseras i kommande förvaltningsövergripande åtgärdsplan för dagvatten som kommunen avser ta fram.

Både nollalternativet och planförslaget identifierar risk för påverkan på ledningsnät vid ras och skred till följd av översvämningar. Planförslagets bedömningar avseende risk för ras och skred grundas på information tillgängligt genom SGI:s kartverktyg. Av planförslaget framgår att det finns två kända riskområden längs vattendrag och att kommunen har övervakning i dessa områden: "Gamla snötippen" längs med Döderhultsbäcken och ett område på Norra vägen över en kulverterad bäck.

Av Figur 7-6 framgår att Kalmar län har en nederbörd på mellan 400 och 600 millimeter per år vilket är relativt lågt jämfört med stora delar av övriga landet. I vattentjänstplanen anges att många invånare redan erfarit vattenbrist under sommarmånaderna. Enligt nollalternativet avser kommunen ta fram en lokal

vattenförsörjningsplan för att säkerställa en långsiktig vattenförsörjning. Åtgärden kvarstår i vattentjänstplanen med en något framflyttad tidplan.

Det är inte möjligt att förutsäga i detalj hur klimatet kommer att utvecklas, planeringshorisonten för vattentjänstplanen är dessutom relativt kort. Vattentjänstplanen bedöms dock innebära bättre förutsättningar än nollalternativet när det gäller att hantera risker för negativ påverkan på de allmänna VA-anläggningarnas funktion kopplat till skyfall och stigande havsnivå.

7.5.3 Åtgärdsförslag

Kommunen har under samrådsprocessen beaktat tidigare åtgärdsförslag, inga ytterligare åtgärdsförslag har identifierats.

7.6 Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är ett sätt att beskriva ekosystemens funktion och nytta för människan. Naturvårdsverkets definition av ekosystemtjänster lyder *Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet.*

Ekosystemtjänster indelas ofta i grupper efter funktion (Naturvårdsverket, 2024):

- **Försörjande ekosystemtjänster** tillhandahåller råvaror för produktion av exempelvis mat, dricksvatten, fiberråvara och bioenergi.
- **Reglerande ekosystemtjänster** ger oss en stabil och hälsosam naturmiljö, exempelvis genom rening av luft, mark och vatten samt pollinering. De reglerande ekosystemtjänsterna jämnar även ut effekterna av störningar och extremväder genom exempelvis vattenreglering, kolbindning och bullerdämpning.
- **Kulturella ekosystemtjänster** ger oss upplevelserikedom och livskvalitet i form av friluftsliv, rekreation och upplevelser av natur- och kulturarv.
- **Stödjande ekosystemtjänster** ger grundförutsättningar för att övriga ekosystemtjänster ska fungera, exempelvis utrymme för ekosystemen och livsmiljöer, fotosyntes och jordmånsbildning.

I Tabell 7-5 presenteras de ekosystemtjänster som vattentjänstplanen bedöms bidra till.

Tabell 7-5 Ekosystemtjänster som vattentjänstplanen bedöms bidra till.

Ekosystemtjänst	Beskrivning
Försörjande	
- Dricksvatten	Vattentjänstplanen anger åtgärder som bidrar till att minska risken för förorening av dricksvattentäkter och därmed till att säkra tillgången på dricksvatten.
Reglerande	
- Reglering av övergödning	Genom planerat omhändertagande av dagvatten finns möjlighet att minska näringsbelastningen och därmed minska övergödning av recipienterna.
- Skydd mot översvämningar	Naturliga lågpunkter i Oskarshamns stad har identifierats som platser som kan ha en flödesutjämnande effekt för dagvatten i befintlig och planerad bebyggelse.
- Klimat	Gröna ytor och gröna stråk för infiltration av dagvatten och öppna dagvattenledningar avses planeras in vid ny bebyggelse. Detta bidrar till att lokalt jämma ut temperaturer vilket kan ge ett behagligare klimat.
Kulturella	
- Rekreation	Enligt vattentjänstplanen ska dagvattenanläggningar så långt det är möjligt utformas på ett för platsen tilltalande sätt. Detta innebär möjligheter att skapa områden för rekreation.
Stödjande	
- Ekosystem	Det finns möjlighet att utforma de öppna dagvattenanläggningarna så att de utgör livsmiljöer för olika arter.

Vattentjänstplanen bedöms bidra till att ekosystemtjänster finns kvar och kan stärkas/vårdas inom kommunen. Ekosystemtjänster kan även bidra till att minska effekter av ett förändrat klimat. Det finns goda möjligheter för kommunen att möjliggöra ytterligare ekosystemtjänster vid genomförande av vattentjänstplanen.

7.6.1 Åtgärdsförslag

I framtida arbete kan de kulturella ekosystemtjänsterna stärkas då nya mötesplatser kan tillskapas vid utformning av dagvattenanläggningar.

7.7 Kumulativa effekter

Kumulativa effekter uppstår när flera olika effekter samverkar med varandra. Det kan handla om att olika typer av effekter från en och samma verksamhet samverkar eller att effekter från olika verksamheter samverkar (Naturvårdsverket, 2024c). En sådan samverkan kan leda till att additiva, synergistiska eller motverkande effekter uppstår. Kumulativa effekter lyfts fram både i 6 kap. miljöbalken samt på flera ställen i miljöbedömningsförordningen (2017:966), och kan vara direkta eller indirekta, positiva eller negativa, tillfälliga eller bestående, och uppstå på kort, medellång eller lång sikt.

Ett exempel på en kumulativ effekt kan vara att en skyddsvärd naturmiljö påverkas både av utsläpp till vatten och av att markyta tas i anspråk, eller att ett vattendrag påverkas av utsläpp från två industrier som tillsammans ger en större påverkan.

Med dagens aktuella klimatförändringar är det extra viktigt att ta hänsyn till kumulativa effekter i planer för att exempelvis planera för grön infrastruktur, möjligheten att ta hand om stora mängder vatten eller brist på vatten. Förtätning av områden kan även påverka möjligheten att ta hand om dagvatten och hantera översvämningar på grund av minskad grönyta (Naturvårdsverket, 2024c).

Nedan beskrivs ett antal områden där risk för kumulativa effekter har identifierats för planförslaget. Dessa har inte kvantifierats.

Vattentjänstplanen anger ett antal åtgärder som tillsammans får en additiv effekt när det gäller att minska föroreningsbelastningen i vattenmiljöer. Detta innebär en förbättrad vattenmiljö i sig men också en minskad risk för negativ påverkan på människors hälsa genom dricksvatten och badvatten.

Åtgärderna i vattentjänstplanens plan för klimatanpassning av den allmänna VA-anläggningen bidrar till en stabil VA-försörjning och minskar tillsammans risken för negativ påverkan på människors hälsa.

Generellt har tidplanerna i vattentjänstplanen flyttats fram i tiden. Det innebär också att de kumulativa effekterna, både positiva och negativa, inträffar senare jämfört med nollalternativet.

7.7.1 Åtgärdsförslag

Kumulativa effekter är svåra att förutspå i detalj och åtgärder för att motverka kumulativa effekter måste ske inom respektive miljöaspektområde, se specifikt under respektive kapitel.

8 Planförslagets påverkan på miljö- och hållbarhetsmål

Den metod som avvänts för att bedöma huruvida vattentjänstplanen bidrar till eller motverkar de globala målen och de nationella miljökvalitetsmålen presenteras i Tabell 8-1.

Tabell 8-1 Bedömningsmatris avseende vattentjänstplanens inverkan på de nationella miljökvalitetsmålen.

Förklaring	Bedömning
Vattentjänstplanen bidrar till måluppfyllnad	
Vattentjänstplanen varken bidrar till eller motverkar måluppfyllnad	
Vattentjänstplanen motverkar måluppfyllnad	

8.1 Globala hållbarhetsmål

Agenda 2030 är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle. Agenda 2030:s mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga (Regeringen, 2024).

De globala målen presenteras i Tabell 8-2. Globala mål markerade med fet stil bedöms vara relevanta för vattentjänstplanen.

Tabell 8-2 De globala målen inom Agenda 2030. De mål som är markerade med fet stil bedöms vara relevanta för vattentjänstplanen.

Globala mål	
Ingen fattigdom	Ingen hunger
God hälsa och välbefinnande	God utbildning för alla
Jämställdhet	Rent vatten och sanitet för alla
Hållbar energi för alla	Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Minskad ojämlikhet
Hållbara städer och samhällen	Hållbar konsumtion och produktion
Bekämpa klimatförändringarna	Hav och marina resurser
Ekosystem och biologisk mångfald	Fredliga och inkluderande samhällen
Genomförande och partnerskap	

I Tabell 8-3 presenteras bedömningar av vattentjänstplanens inverkan på möjligheterna att nå de globala målen.

Tabell 8-3 Bedömning av vattentjänstplanens inverkan på de globala målen.

Globala mål	Bedömning
God hälsa och välbefinnande	Framför allt genom planen för klimatanpassning av den allmänna VA-anläggningen och åtgärder för att minska utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening bedöms risken för negativ påverkan på människors hälsa minska.
Rent vatten och sanitet för alla	Vattentjänstplanen anger åtgärder i syfte att säkerställa tillgång på dricksvatten och tillhandahålla effektiv avloppsrening.
Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Vattentjänstplanen skapar förutsättningar för att ordna infrastrukturen för VA-försörjning i kommunen på ett långsiktigt hållbart sätt.
Hållbara städer och samhällen	Genom vattentjänstplanen hanteras VA-försörjning på ett sätt som bidrar till resurseffektivitet och god hälsa.
Hav och marina resurser	Vattentjänstplanen anger åtgärder som bidrar till minskad föroreningsbelastning i kustområdet.
Bekämpa klimatförändringarna	Vattentjänstplanen bidrar till att Oskarshamns kommun stärker motståndskraften mot risker kopplade till de allmänna VA-anläggningarna som kommer med ett förändrat klimat.
Ekosystem och biologisk mångfald	Genom åtgärder som bidrar till att förbättra vattenkvaliteten i recipienterna bidrar vattentjänstplanen till att skapa goda förutsättningar för fungerande ekosystem och biologisk mångfald.
Fredliga och inkluderande samhällen	Alla invånares möjlighet till ett gott och jämlikt vardagsliv stärks samt att en jämlik fördelning av resurser eftersträvas. I processen kring planförslaget finns goda förutsättningar att skapa delaktighet och engagemang hos medborgarna.

8.2 Nationella miljökvalitetsmål

Sveriges miljö målssystem består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och 14 etappmål. Generationsmålet, som utgör det övergripande målet för miljöpolitiken, är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. De nationella miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till, medan etappmålen är tidsatta mål som pekar ut viktiga steg i den samhällsomställning som krävs för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen ska kunna nås. Vid behov gör länsstyrelserna regionala anpassningar av de nationella miljö kvalitetsmålen preciseringar och etappmål.

De nationella miljö kvalitetsmålen presenteras i Tabell 8-4. Miljö kvalitetsmål markerade med fet stil bedöms vara relevanta för vattentjänstplanen.

Tabell 8-4 Sveriges 16 nationella miljö kvalitetsmål. De miljö kvalitetsmål som är markerade med fet stil bedöms vara relevanta för vattentjänstplanen.

Nationella miljö kvalitetsmål	
Begränsad klimatpåverkan	Skyddande ozonskikt
Frisk luft	Säker strålmiljö
Bara naturlig försurning	Ingen övergödning
Giftfri miljö	Levande sjöar och vattendrag
Grundvatten av god kvalitet	Hav i balans samt levande kust och skärgård
Myllrande våtmarker	Levande skogar
Ett rikt odlingslandskap	Storslagen fjällmiljö
God bebyggd miljö	Ett rikt växt- och djurliv

I Tabell 8-5 presenteras bedömningar av vattentjänstplanens inverkan på möjligheterna att nå de nationella miljö kvalitetsmålen.

Tabell 8-5 Bedömning av vattentjänstplanens inverkan på de nationella miljö kvalitetsmålen

Nationella miljö kvalitetsmål	Bedömning
Ingen övergödning	Vattentjänstplanen anger åtgärder avseende allmänna och enskilda avloppsanläggningar som bidrar till att minska utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening vilket innebär ett minskat utsläpp av näringsämnen till recipienten.
Giftfri miljö	Åtgärder som innebär förbättrad rening av enskilda avloppsanläggningar samt dagvattenhantering bidrar till minskat utsläpp av föroreningar.
Levande sjöar och vattendrag	Vattentjänstplanen bidrar till att minska föroreningsbelastningen på sjöar och vattendrag framför allt genom de åtgärder som avser dagvattenhantering, utbyggnad av VA-verksamhetsområden och enskilda avloppsanläggningar.
Grundvatten av god kvalitet	Vattentjänstplanens anger åtgärder som leder till förbättrad rening av avloppsvatten och minskad risk för bräddningar, detta bidrar till att minska risken för att förorenat vatten infiltrerar ner till grundvattnet.
Hav i balans samt levande kust och skärgård	Oskarshamns kommun är belägen vid kusten som är den slutliga recipienten. Vattentjänstplanen anger åtgärder som leder till förbättrad rening av avloppsvatten minskar risken för att vatten med otillräcklig rening når kustområdet, antingen direkt eller från utsläpp längre upp i avrinningsområdena.
God bebyggd miljö	I vattentjänstplanen anges åtgärder för att klimatsäkra den allmänna VA-anläggningen. Dessa åtgärder bidrar till att minska risken för konsekvenser till följd av ett förändrat klimat såsom marköversvämningar, bakåtrinnande vatten i ledningar och bräddning av avloppsvatten med otillräcklig rening. Genom dessa åtgärder minskar även risken för negativ påverkan på människors hälsa.
Myllrande våtmarker	Oskarshamns kommun har idag en dagvattendamm som utgörs av en våtmark, ytterligare en våtmark är planerad att skapas under planperioden. Oskarshamns kommun har möjlighet att förstärka de

	positiva effekterna genom ytterligare våtmarker för dagvattenhantering.
Ett rikt växt- och djurliv	Genom åtgärder som bidrar till att förbättra vattenkvaliteten i recipienterna bidrar vattentjänstplanen till att skapa goda livsmiljöer för växt- och djurliv.

8.3 Baltic Sea Action Plan

Helsingforskonventionen (Helcom) syftar till att skydda Östersjöns marina miljö. Länderna inom Helcom, däribland Sverige, har beslutat om en gemensam aktionsplan för Östersjöns miljö: Baltic Sea Action Plan (BSAP). Den första upplagan av BASP antogs under år 2007 med år 2021 som mål för att uppnå en god ekologisk status för havet. Redan under år 2018 indikerade en uppföljande rapport att målet inte skulle uppnås.

En reviderad BASP antogs år 2021. Sverige har, tillsammans med övriga medlemsländer, åtagit sig att genomföra den reviderade BSAP från 2021–2030 (Havs- och Vattenmyndigheten, 2024).

Den nya BSAP är uppdelad i fyra segment som vart och ett har konkreta åtgärder som ska genomföras senast till år 2030. De fyra segmenten är:

- Biologisk mångfald
- Övergödning
- Farliga ämnen och nedskräpning
- Havsbaserade verksamheter

Genomförandet av vattentjänstplanen innebär minskat utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening samt en förbättrad dagvattenhantering. Detta medför på sikt en minskad belastning av näringsämnen och farliga ämnen i recipienterna. Då Östersjön tar emot vatten från samtliga avrinningsområden inom kommunen bidrar åtgärderna även till en minskad belastning av näringsämnen och farliga ämnen även i kustområdet. En minskad övergödning och förbättrad föroreningsituation gynnar den biologiska mångfalden i Östersjön.

Sammantaget bedöms vattentjänstplanen bidra till BSPA:s beskrivning av det önskade tillståndet för Östersjön gällande biologisk mångfald, övergödning samt farliga ämnen och marint skräp.

9 Samlad bedömning

Vattentjänstplanen för Oskarshamns kommun bedöms uppfylla kravet på innehåll som anges i 6 b § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV).

Vattentjänstplanen bygger på VA-planen men har kompletterats, framför allt när det gäller åtgärder för klimatanpassning. Då innehållet i de båda alternativen till stora delar är lika skiljer sig konsekvensbedömningen för respektive miljöaspekt förhållandevis lite. Nedan sammanfattas bedömningarna för respektive aspekt:

Miljökonsekvenser

De miljöaspekter som bedömts relevanta för vattentjänstplanen är naturmiljö, kulturmiljö, vattenmiljö, människors hälsa och klimat. Nedan sammanfattas bedömningen för respektive miljöaspekt.

Naturmiljö

Åtgärder som leder till minskade utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening bedöms innebära möjligheter till förbättrad vattenkvalitet i områden som omfattas av områdesskydd. Planerade VA-utbyggnadsområden är belägna i eller i närheten av områden som pekats ut som Natura 2000-områden vilket innebär risk för negativ påverkan på naturmiljön i dessa områden, bland annat i samband med markarbeten. Då varken nollalternativet eller planförslaget redovisar hur utbyggnaderna planeras att genomföras är det inte möjligt att göra någon samlad konsekvensbedömning för naturmiljön. Nollalternativet och planförslaget bedöms innebära liknande konsekvenser.

Kulturmiljö

En eventuell påverkan på kulturmiljön bedöms kunna uppkomma i samband med markarbeten. Planerade VA-utbyggnadsområden bedöms inte påverka utpekade riksintressen för kulturmiljön eller kulturresevat. Inom VA-utbyggnadsområdena finns identifierade fornminnen och övriga kulturhistoriska lämningar. Under förutsättning att tidigt samråd genomförs med länsstyrelsen bedöms dock både nollalternativet och planförslaget kunna genomföras med obetydlig konsekvens för kulturmiljön.

Vattenmiljö

Framför allt till följd av minskade utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening men också genom de ställningstaganden som gjorts avseende dagvattenhantering bedöms både nollalternativet och planförslaget innebära en positiv konsekvens för vattenmiljön.

Människors hälsa

Genom åtgärder som bidrar till minskade utsläpp av avloppsvatten med otillräcklig rening, översyn av vattenskyddsområden och underhåll/upprustning av allmänna VA-anläggningar bedöms risker för förorening av dricksvatten och badvatten minska. Vattentjänstplanens åtgärder för klimatanpassning av den allmänna VA-anläggningen bidrar till att ytterligare minska risker jämfört med VA-planen. Både nollalternativet och planförslaget bedöms innebära en positiv konsekvens för människors hälsa.

Klimat

Planförslaget innebär bättre förutsättningar än nollalternativet när det gäller att hantera risker för negativ påverkan på de allmänna VA-anläggningarna till följd av

skyfall och höga havsnivåer. Planförslaget innebär även att tydligare ställningstaganden gjorts avseende dagvattenhantering vid skyfall och marköversvämning.

10 Fortsatt arbete

10.1 Uppföljning

Oskarshamns kommun och respektive enhet ansvarar för att följa upp arbetet i enlighet med vattentjänstplanen. Detta bör göras årligen samt i samband med aktualitetsförklaringen av planen. Uppföljningen avser bland annat efterlevnad och genomförande av vattentjänstplanen. Syftet med uppföljningen är att se om åtgärderna bidrar till måluppfyllelse på önskvärt sätt, att kontrollera att negativ miljöpåverkan inte blir större än avsett, samt att kunna upptäcka och åtgärda oförutsedda negativa konsekvenser. Uppföljningen bidrar också till kunskapsuppbyggnad. Behov av justering av planen bör även ses över i samband med eventuella förändringar i andra styrande dokument så som VA-policy och dagvattenstrategi. Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret för att en revidering sker.

I samband med kommunens bokslut kan även en årlig uppföljning av vattentjänstplanen genomföras. Detta för att följa upp tidplaner, prioriterade åtgärder och föreslagna åtgärder samt ekonomi. Även de genomföra åtgärdernas effekt bör följas upp.

Det är viktigt att den förvaltningsövergripande gruppen följer upp, har en dialog om sakfrågor och utvärderar arbetet samt gemensamt arbetar för vattentjänstplanens genomförande.

10.2 Behov av tillstånd enligt miljöbalken

Tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken kan komma att krävas för vissa typer av åtgärder. Genomförande av åtgärder som i vattenområden kan vara anmälnings- eller tillståndspliktiga enligt 11 kap. miljöbalken.

Tillstånd eller dispens för markavvattning enligt 11 kap. miljöbalken kan krävas vid åtgärder för dagvattenhantering så som omgrävning av vattendrag eller anläggande av en damm eller ett dike.

Viss hantering av dagvatten kan klassas som avloppsvatten enligt 9 kap 2 § 3–4 p miljöbalken. Tillstånd eller anmälan enligt 9 kap miljöbalken kan krävas för en dagvattenanläggning då denna klassas som miljöfarlig verksamhet.

Om åtgärder ska genomföras i ett område som omfattas av områdesskydd enligt 7 kap miljöbalken kan kräva dispens. Om en åtgärd kan komma att väsentligt ändra naturmiljön krävs anmälan för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken.

Dialog med länsstyrelsen enligt 2 kap. 10 § kulturmiljölag (1988:950) för att ta reda på om någon kulturhistorisk lämning och/eller fornlämning kan beröras.

11 Kunskapskravet

Bedömningarna i denna MKB har genomförts av personer med miljövetenskaplig examen eller motsvarande samt yrkeserfarenhet av att upprätta miljökonsekvensbeskrivningar.

Charlotte Svahn har en bred erfarenhet inom miljöområdet och har arbetat med miljöskyddsarbete inom samhällsplanering, industri och infrastruktur sedan år 2005. Charlotte har genomfört strategiska miljöbedömningar och ansvarat för flertalet miljöbedömningar och MKB:er för planer och program.

Ann-Sofie Fröberg har över tio års erfarenhet av miljöarbete i offentlig och privat sektor. Hon har bland annat arbetat med att upprätta MKB:er och har tidigare erfarenhet av miljöbedömningar av vattentjänstplaner.

Jens Östlund har över 25 år erfarenhet inom det VA-tekniska området samt som VA-strateg. Han arbetar bland annat som förstudie- och projekteringsledare i VA-utbyggnadsprojekt.

Maria Öquist har över 20 års erfarenhet av arbete inom VA-området. Maria arbetar främst inom planerings- och utredningsuppdrag men också med framtagande av bygghandlingar för nyanläggningar/förnyelse.

12 Referenser

- Havs- och Vattenmyndigheten. (2024). *En gemensam aktionsplan för Östersjöns miljö - Baltic Sea Action Plan*. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/internationellt-samarbete-och-konventioner/konventioner/helcom---skydd-av-den-marina-miljon-i-ostersjon/aktionsplan-for-miljon-i-ostersjon.html> den 29 11 2024
- Naturvårdsverket. (2024). *Klimatförändringarnas effekter i Sverige*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatforandringar/klimatet-i-framtiden/effekter-i-sverige/> den 18 11 2024
- Naturvårdsverket. (2024). *Vad är ekosystemtjänster?* Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/ekosystemtjanster/vad-ar-ekosystemtjanster/> den 18 11 2024
- Naturvårdsverket. (2024c). *Miljöbedömningar enligt kapitel 6 miljöbalken*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/specifik-miljobedomning/kumulativa-effekter/#E223998303> (2024-07-08) den 28 11 2024
- Naturvårdsverket. (2024c). *Miljöbedömningar enligt kapitel 6 miljöbalken*. Hämtat från Kumulativa effekter: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/specifik-miljobedomning/kumulativa-effekter/#E223998303> (2024-07-08) den 28 11 2024
- Regeringen. (2024). *17 globala mål för hållbar utveckling*. Hämtat från <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/17-globala-mal-for-hallbar-utveckling/> den 29 11 2024
- SMHI. (2015). *Klimatologi Nr 26, 2015*. Hämtat från https://www.smhi.se/polopoly_fs/1.165060!/Klimatologi_26%20Framtidsklimat%20i%20Kalmar%20I%C3%A4n%20-%20enligt%20RCP-scenarier.pdf
- SMHI. (2024). *Månads-, årstids- och årskartor*. Hämtat från <https://www.smhi.se/data/meteorologi/kartor/normal/arsnederbord-normal> den 22 11 2024
- VISS. (2024). *Kemisk status*. Hämtat från <https://visshjalp.lansstyrelsen.se/detta-beskrivs-i-viss/statusklassning/kemisk-status/> den 21 11 2024
- VISS. (2024). *Oskarshamn - kommun*. Hämtat från <https://viss.lansstyrelsen.se/AreaStatisticsForm.aspx?area=4,201&subUnitType=0>